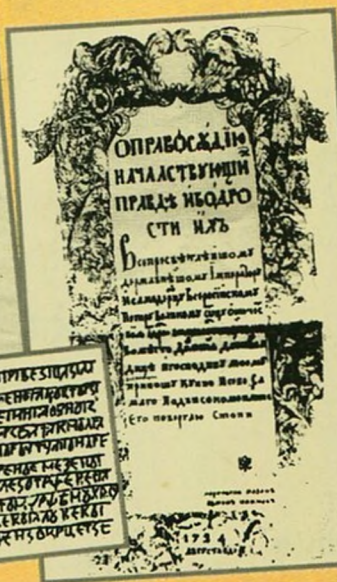
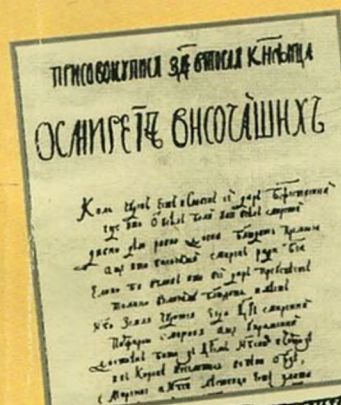

ЮЗ(4Укр)
Ш 95

І.О. ШУДРИК

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ В СЛОБІДСЬКІЙ УКРАЇНІ

Монографія

Харків

2012

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Харківський державний університет харчування та торгівлі

І. О. Шудрик

**ІСТОРИЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ
В СЛОБІДСЬКІЙ УКРАЇНІ**

Монографія

Харків

2012

УДК 165.9(477.54/62)
ББК 87.3(4Укр)
Ш95

Рецензенти:

д-р філос. наук, проф. Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна,
заслужений діяч науки і техніки України О. О. Мамалуй,
д-р іст. наук, проф. Національного технічного університету “Харківський
політехнічний інститут” В. М. Скляр,
д-р філос. наук, проф. Української державної академії залізничного транспорту
В. М. Петрушов,
д-р філос. наук, доц. Харківської державної академії культури Г. Д. Панков

Рекомендовано вченою радою Харківського державного університету харчування та
торгівлі (протокол № 1 від 22 вересня 2011 р.)

За авторською науковою редакцією.

Шудрик., І. О. Історія філософської думки в Слобідській Україні :
Ш95 монографія / І. О. Шудрик ; Харківський держ. ун-т харч. та торгівлі. –
Х., 2012. – 423 с.

ISBN 978-966-405-240-2

У монографії розглядаються основні етапи розвитку філософської думки в Слобідській Україні з кінця XVII – до початку XXI століття. Аналізуються філософські погляди видатних мислителів Слобожанщини. Розраховано на науковців, студентів, аспірантів, викладачів філософії та культурології вищих закладів освіти, краєзнавців, широке коло читачів.

УДК 165.9(477.54/62)
ББК 87.3(4Укр)

© Шудрик І. О., 2012
© Харківський державний університет
харчування та торгівлі, 2012

ISBN 978-966-405-240-2

Зміст

Вступ	3
Розділ I Перед філософський період на Слобожанщині.....	20
1.1. “Велесова книга” – передфілософська пам’ятка духовної культури давніх русичів.....	20
1.2. Харківський козак, філософ, поет та попередник Григорія Сковороди Семен Климовський	25
Розділ II Репрезентація філософії в освітньому просторі Слобожанщини у XVII-початку XX століття.....	33
2.1. Філософська освіта у Харківському колегіумі.....	33
2.2. Філософська освіта у Харківській духовній семінарії.....	46
2.3. Харківський богословсько-філософський часопис “Въра и Разумъ”.....	58
2.4. Філософія Григорія Сковороди.....	65
Розділ III Філософська освіта та наука у Харківському університеті у XIX-початку XX століття.....	84
3.1. Заснування університету. Організація І. Б. Шадам кафедри теоретичної та практичної філософії.....	84
3.2. Закриття кафедри філософії і перенесення викладання філософських дисциплін на кафедру богослов’я. Зняття у 1860 р. заборони щодо утисків філософії і оцінка “філософської паузи” на чверть століття.....	95
3.3. Філософські погляди В. Н. Каразіна та перших ректорів університету: І. С. Рижського і Т. Ф. Осиповського.....	98
3.4. Філософська освіта та наука професорів кафедри філософії: І. Б. Шада, А. І. Дудровича, М. М. Протопопова, Ф. О. Зеленогорського, П. Е. Лейкфельда та приват-доцента І. С. Продана.....	102
3.5. Філософський доробок професорів кафедри богослов’я: В. І. Добротворського, Т. І. Буткевича, М. С. Стелецького; професорів кафедри історії церкви: А. С. Лебедева, Й. О. Бродовича та приват-доцента І. І. Філевського; професора кафедри церковного права юридичного факультету М. А. Остроумова.....	124
3.6. Філософські погляди харківської професури природничих кафедр у дореволюційний період: І. Й. Калениченка, А. І. Стойковича, Т. Ф. Осиповського, В. І. Лапшина, І. І. Мечникова, М. М. Бекетова, О. П. Шимкова, І. П. Щелкова, П. І. Ковалевського, О. М. Щукарева, І. І. Білянкіна, В. Л. Кірпічова, М. М. Бекетова, М. Д. Пильчикова, В. І. Талієва, В. Я. Данилевського, І. Г. Оршанського, О. М. Шилтова.....	148

Розділ IV Соціально-філософські погляди представників гуманітарної сфери Слобожанщини в дореволюційний період: засновників “Товариства об’єднаних слов’ян” братів Петра та Андрія Борисових, П. А Грабовського, Б. Д. Грінченка, М. О. Антоновича, слобожанських прихильників релігійно-філософського вчення Л. М. Толстого (князя Д. Хілкова та ін.), критика “толстовства” на сторінках харківського часопису “Въра и Разумъ”, соціально-філософські погляди М. І. Костомарова, О. О. Потебні, О. В. Ветухіва, М. І. Туган-Барановського та Д. І. Баталія.....	174
---	------------

Розділ V Філософська освіта і наука у Харкові в довоєнний період (1917-1941 рр.).....	202
5.1. Зміна влади у Харкові та в університеті після Лютневої революції 1917 року.....	202
5.2. Філософія В. І. Вернадського.....	204
5.3. Харківський меншовицький соціально-філософський часопис “Мысль”.....	207
5.4. Ставлення професури Харківського університету до більшовицького режиму. Реорганізація і закриття університету. Відновлення університету в 1933 році. Підготовка філософського кадрового складу у Харкові. Науково-педагогічна діяльність С. Ю. Семковського, В. О. Юринця, П. І. Демчука, Я. Г. Білика, Р. С. Левіка та інших харківських філософів.....	224
5.5. Соціально-філософська спрямованість літературних дискусій у Харкові 1925-1928 років (М. Куліш, М. Хвильовий та ін.). Репресії українських літераторів. “Розстріляне відродження”.....	251
5.6. Філософські дискусії у Харкові 1931 та 1933 років. Позиція М. Скрипника, Я. Блудова та інших філософів. Репресії філософських кадрів).....	260

Розділ VI Стан філософської освіти та науки в Слобідській Україні в повоєнний та в сучасний періоди (40-60 рр. ХХ - початок ХХІ ст.).....	290
6.1. Прискорена підготовка викладачів суспільних наук в повоєнний період. Боротьба у Харківському університеті з послідовниками генетики (1948-1949 рр.). Філософські дискусії у Харкові 1952 року.....	290
6.2. Введення курсу діалектичного та історичного матеріалізму. Наукові дослідження викладачів кафедри філософії Харківського університету та інших вишів міста до і після ХХ з’їзду КПРС.....	300
6.3. Створення на кафедрі філософії Харківського університету нового напрямку наукових досліджень – холистичної філософії науки та кафедри теорії культури і філософії науки (1990 р.).....	305
6.4. Перейменування у 2002 році кафедри філософії на кафедру теоретичної та практичної філософії.....	310

6.5. Відкриття у 2001 році у Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна філософського факультету та науково-педагогічна діяльність і здобутки факультету в перше десятиліття свого існування.....	325
---	-----

Розділ VII Філософська освіта та наука в освітньому просторі

Слобожанщини інших вишів Харкова та Сум у сучасних умовах..... 340

7.1. Харківський національний технічний університет “ХПТ”.....	340
7.2. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого.....	354
7.3. Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди.....	360
7.4. Харківська державна академія культури.....	365
7.5. Харківський національний університет радіоелектроніки.....	371
7.6. Харківський національний аерокосмічний університет “ХАІ”.....	
ім. М. Є. Жуковського.....	374
7.7. Харківський національний медичний університет.....	376
7.8. Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка.....	379
7.9. Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва.....	382
7.10. Харківська державна зооветеринарна академія.....	383
7.11. Національний фармацевтичний університет.....	384
7.12. Харківський національний автомобільно-дорожній університет.....	384
7.13. Українська державна академія залізничного транспорту.....	386
7.14. Харківський державний університет харчування та торгівлі.....	390
7.15. Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка.....	396
7.16. Сумський державний університет.....	401

Висновки..... 405

Додатки..... 409

Додаток А. Харківський центр філософської думки.....	410
Додаток Б. Філософські та богословські періодичні видання у Харкові.....	413
Додаток В. (Службова записка О. О. Мамалуя – 3 стор.).....	415
Додаток Г. Публікація О. І. Шудрика і А. Т. Щедріна.....	418

Про автора..... 419

Зміст..... 420